

Angstzweet

L. Polman

In 2002 weerklonk in Den Haag het startschot voor het *International Criminal Court* (ICC). Oorlogsmisdaden zouden niet meer onbestraft blijven! Toekomstige Pinochets en Pol Pots zouden met hun gruweldaden niet meer wegkomen en voor miljoenen slachtoffers zou er eindelijk gerechtigheid zijn. Het was, kortom, feest in de mensenrechtenminnende gemeenschap. Nauwelijks zeven jaar later heeft internationaal het chagrijn over de zin van het hof alweer toegeslagen. Steeds luider klinkt de klacht dat het ICC vooral een leuk speeltje voor neokoloniale witte westerlingen is, want het hof vervolgt alleen maar Afrikanen. Dat laatste is waar. Vijf van de vijf lopende ICC-zaken gaan over oorlogsmisdaden gepleegd op het Afrikaanse continent. Maar wiens schuld is dat?

De leiders van de dertig Afrikaanse landen die destijds zwierig het Verdrag van Rome tekenden en aldus de oprichting van het ICC mede-beklonken, hebben zich lelijk op de gevolgen verkeken. Zij bewéerden wel dat ze voor gerechtigheid en zo waren, maar waar ze in werkelijkheid op hoopten, was dat het ICC fijn politieke tegenstanders voor ze zou vervolgen. Zo gauw duidelijk werd dat het hof niet alleen tegenpartijen van de ondertekenaars op het oog had, maar alle schuldige partijen in oorlogen, was het hof volgens de ondertekenaars opeens een 'anti-Afrikaans' instrument. Bewijsmateriaal voor de aantijging hebben ze niet. Vier van de vijf landen waartegen het ICC zaken voert, nodigden het hof zélf uit om te komen. De vijfde zaak, tegen leiders in Sudan, werd aangespannen op verzoek van de VN-Veiligheidsraad.

Afrikaanse leiders met boter op hun hoofd (en laten we eerlijk wezen: dat zijn er nogal wat) zweten nu peentjes. Je hóórt ze denken: 'Heden gij, morgen ik?' Zo gelastte het ICC de arrestatie van de Ugandese *warlord* Joseph Kony. Hij woont temidden van zijn harem van kindbruidjes en zijn bataljon kind-bodyguards in de jungle op de grens tussen Uganda, Sudan en Congo, maar geen van de drie landen maakt aanstalten om hem op te pakken en aan het ICC uit te leveren. Het ICC zelf kán hem niet arresteren: daarvoor

ontbreekt het 't hof aan troepen en aan een mandaat. De regering van Congo leverde fluitend vier verdachten uit van de vijf waar het ICC om vroeg. De vijfde houden ze voor zichzelf. Dat is een machtige ex-rebellenleider die inmiddels aan regeringszijde vecht. Zijn misdaden zijn hem door de Congolese regering prompt vergeven. Keniaanse leiders vinden het ICC ook alleen maar leuk zolang het opponenten onderzoekt. Tegen een handvol politici dreigt een zaak. Zij zouden na verkiezingen in 2007 hun achterban hebben aangezet tot moord op 1500 aanhangers van de tegenpartij. Premier Odinga vindt dat het ICC zich nergens mee mag bemoeien. Hij heeft reden te geloven dat er vrienden van hem op het ICC-lijstje staan. De Keniaanse minister van Justitie vindt juist dat het ICC alle medewerking verdient: zijn vrienden staan in elk geval niet op de ICC-lijst.

De doorzichtigste van alle Afrikaanse emoties tot nu toe kwamen in maart dit jaar los na het ICC-arrestatiebevel tegen de Sudanese president Bashir. De hele Afrikaanse Unie (AU) klom tegen het 'neokolonialistische hof' in de touwen. De werkelijke achtergrond van de morele opstand zat 'm in de angst van de AU-leiders dat het ICC na Bashir wel eens méér zittende presidenten zou willen gaan vervolgen.

We kunnen twee dingen doen: de dwarsliggerij zien als tegenslagen voor het ICC, of blij zijn om zoveel geklaag en gescheld. Bij de oprichting van het ICC was preventie een hoofddoelstelling. Toekomstige daders moesten zó bang voor vervolging worden, dat ze het uit hun hoofd zouden laten om hun moordlustige plannen ten uitvoer te brengen. Gezien het gekronkel van de diverse Afrikaanse leiders ligt het hof aardig op koers. In november Bashir weer. Hij reisde toch maar *niet* naar Turkije om de belangrijke jaarlijkse conferentie van islamitische landen bij te wonen. Te druk met binnenlandse dingetjes, zei hij. Maar wij weten beter. Bashir was gewoon bang om vanuit Turkije naar Den Haag gesleept te worden. De winst van het ICC moeten we niet meten in aantallen arrestaties, maar in emmertjes angstzweet. ■